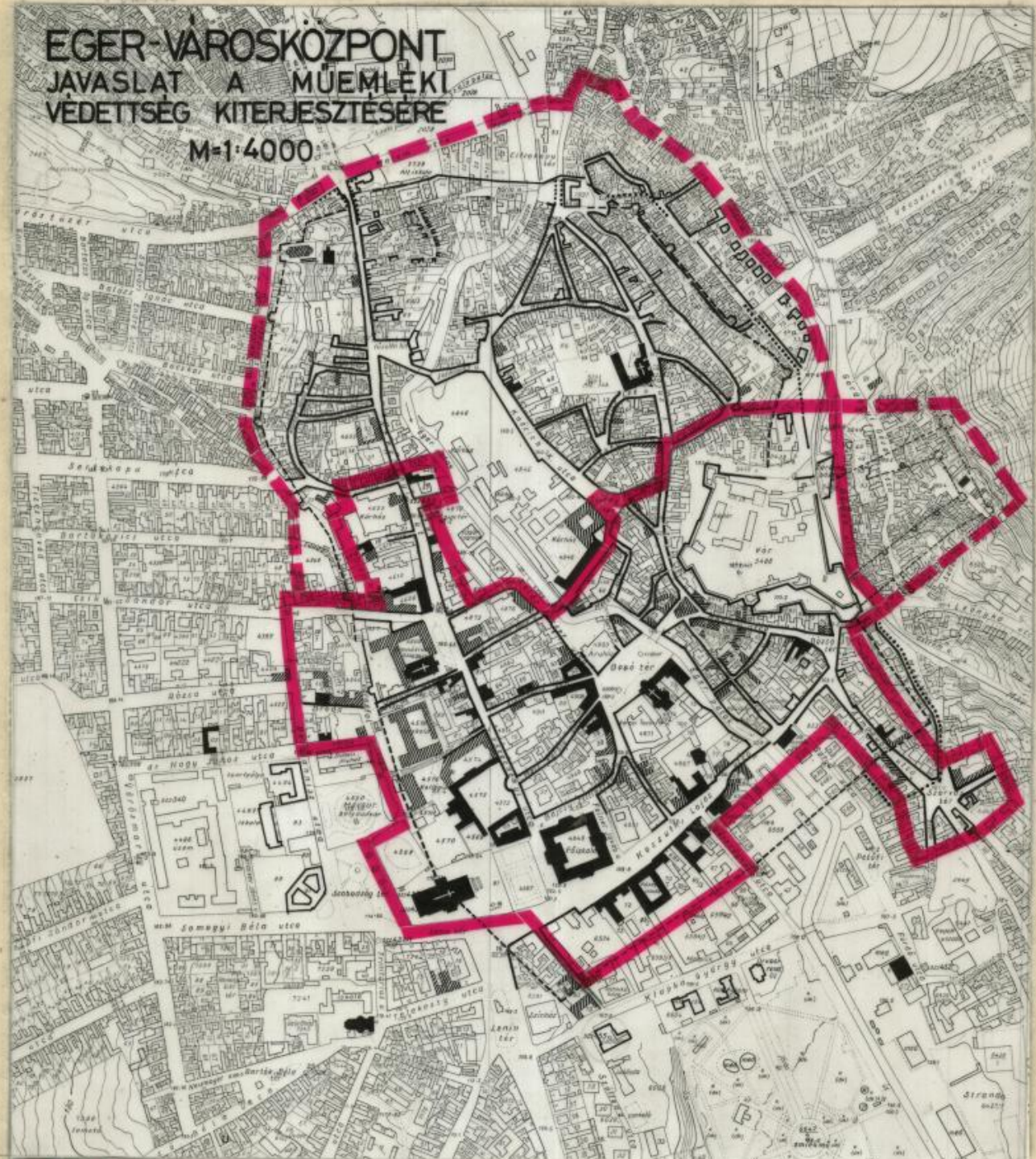

Helyreállítási feladatok – társadalmi igények

Körmendy Imre:
Az urbanista szerepe

46. Műemlékvédelmi Nyári Egyetem
Noszvaj, 2016. június

1. Ábra
Eger történeti
belvárosa és a
műemléki
jelentőségű
terület
ellentmondása

2. ábra

A településtervező szerepe

- **A történelmi városközpontok megújításának feltételei és lehetőségei:**
 - **1. külső és 2. belső**
 - **nem válnak el élesen ezek a szempontok, átfedések vannak, összefüggések**
 - **a rész és az egész viszonya**
- **1. Külső 1.1. a terület szerepének meghatározása**
 - **A város fejlesztési elképzeléseiben, fejlesztési koncepciójában és településszerkezeti tervében**
 - **Tata – új városközpont a két résztelepülés között**
 - **Mosonmagyaróvár – ugyancsak**
 - **Esetenként a városon túlmutató, magasabb összefüggések határozzák meg a terület lehetőségeit, pl. Trianon, közigazgatási átszervezés (1950. megyeszékhelyek váltása - Gyula, Balassagyarmat, Nagykanizsa, Esztergom és Komárom)**

3. ábra

- **1.2. Lakásépítés, benne szociális lakásépítés**
- **a történelmi negyed, városközpont lakóinak elhelyezésére**
- **esetenként lakosságcsere szükséges**

- **1.3 Város-rehabilitációs, megújítási program**
- **Pl. Budapesten 1986 óta, Kormányvéleményt igényel**

- **1.4 Csereterületek biztosítása**
- **településfejlesztési koncepció és a településszerkezeti terv feladata**
- **az integrált városfejlesztési stratégia is kell, hogy tartalmazza**
- **a környezetvédelmi program is szerepet kaphat benne**

4. ábra

- **1.5. a gépjárműforgalom csökkentése, az átmenő forgalom**

megszűntetése

- Kalocsa – a Bp. – Baja útvonal átvágása, lerövidítése
- Szentendre – Dunaparti út (1), Dunakanyar körút (2)
- Kecskemét – a Főtéren kereszteződés lezárása
- Eger – a 25-ös út nyugatra (Vörösmarty utca) helyezése
- Nagykanizsa – ECTP-díj: 7-es út, M7, elkerülő szakaszok

- **1.6. a terület határán létesítendő körút és parkolók**

- Kiépítés és/vagy kapacitásnövelés
- Kecskemét – 2 körút, Debrecen – 2 kiváltó út a Piac utca mentén
- Kőszeg, Sopron – speciális helyzet, egykori városfal előtti térség
- Pécs – alagút (és városfal kibontása), Eger – sánc (külső vár helyén)
- Pest – kiszorítani a forgalmat a Nagykörút vonaláig (új hidak)

5. ábra

- **1.7. A közösségi/tömegközlekedés fejlesztése**
 - speciális járművek – várbusz, Fr. ország /háromkerekű/
 - harántoló viszonylatok megszervezése (busz pu. helyzete)
 - a közösségi közlekedés előnyben részesítése
 - földalatti, metró építése
- **1.8. Közművesítés, ill. annak korszerűsítése (külső és belső egyaránt)**
 - a csapadék- és a szennyvízcsatornák kiépítése
 - a talajvízkúp megszüntetése, szintjének süllyesztése –
Kalocsa, Kiskunfélegyháza, Eger, Pécs /pincék
vítelenítése/
 - hibáinak elhárítása, vízzárás biztosítása – Buda, törökkori
falazott cs.
 - gáz- és/vagy elektromos fűtés /Eger – Görög utca, régi
pesti zsidónegyed/; távfűtés kiépítése /Budai vár/
ennek külön hozadéka a fűtőkamrák bonthatósága
/Eger/
 - KAF rendszer kiépítése /Veszprém vár/

6. ábra

- **1.9. Városi funkciók áthelyezése, kihelyezése (területszükséglet máshol)**
 - nagy forgalmat vonzó létesítmények, pl. buszpályaudvar
 - Pest, Deák tér – Népliget
 - városháza külső területen való megépítése – Győr (Hübner Jenő, 1893 – 1900)
 - nagy körültekintéssel kell eljárni, mert presztizsvesztést idézhet elő
 - ipari, üzemi telepek kihelyezése
- **2. Belső**
 - **2.1. vizsgálatok régészet, falkutatás, vezérszint-felmérés, régi térképek elemzése – telekhatárok, épületkontúrok (+ Major Jenő városalaprajz), történetírás, művészettörténet, földrajz**
 - **2.2 épületenkénti megújítás**
 - ott, ahol igazán sűrű a beépítés és kicsik a tömbök – Sopron, Kőszeg, Budai vár
 - Bp. és kerületeinek társasház-megújító programja

7. ábra

- **funkcióváltás (közösségi funkciók erősítése) és kapacitásváltozás**
- **kapualj és udvar megnyitása (közterületek bőv.), lefedése, aláépítése**
- **emeletráépítés, tetőépítés, tetőtérbeépítés**
- **pincék felhasználása (Buda, Pécs, Eger) – pinceprogram**
- **épületrészek felhasználása az új épületben (Buda, ülőfülkék, kapualjak, pincék – Virág Csaba, Reimholz Péter)**
- **2.3. Több épületet, telket együttesen érintő változás**
- **a léptékváltás problémája, a telekösszevonásokat csak kivételes esetben**
- **a fejlesztési programok egy részén nem a történelmi városközpontba, vagy annak peremére való (Eger, uszoda)**
- **a túl nagy épületek az egykori telekosztásra utaló tagolása**
- **(sok esetben kétes eredményt hoz)**

8. ábra

- **2.4. tömbméretű gondolkodás, beavatkozás – tömb-rehabilitáció**
- **ott, ahol ritkábbak a tömbbelsőik, jellemzők a kertek, nagyobbak a tömbök, kisebb (alacsonyabb) a beépítés**
- **tömb-rehabilitáció – Eger (a '60-as évek végétől!)**
- **- a forgalom elől a tömbbelsőikbe terelni a gyalogosokat (a helyzet megváltozott – újból)**
- **- ideiglenes terület biztosítása (érseki gazd. udvar)**
- **parkolók és zöldfelületek a tömbbelsőikben, telkek
összenyitása**
- **(tulajdoni viszonyok fontossága, összefüggései – jogi
eszközök)**

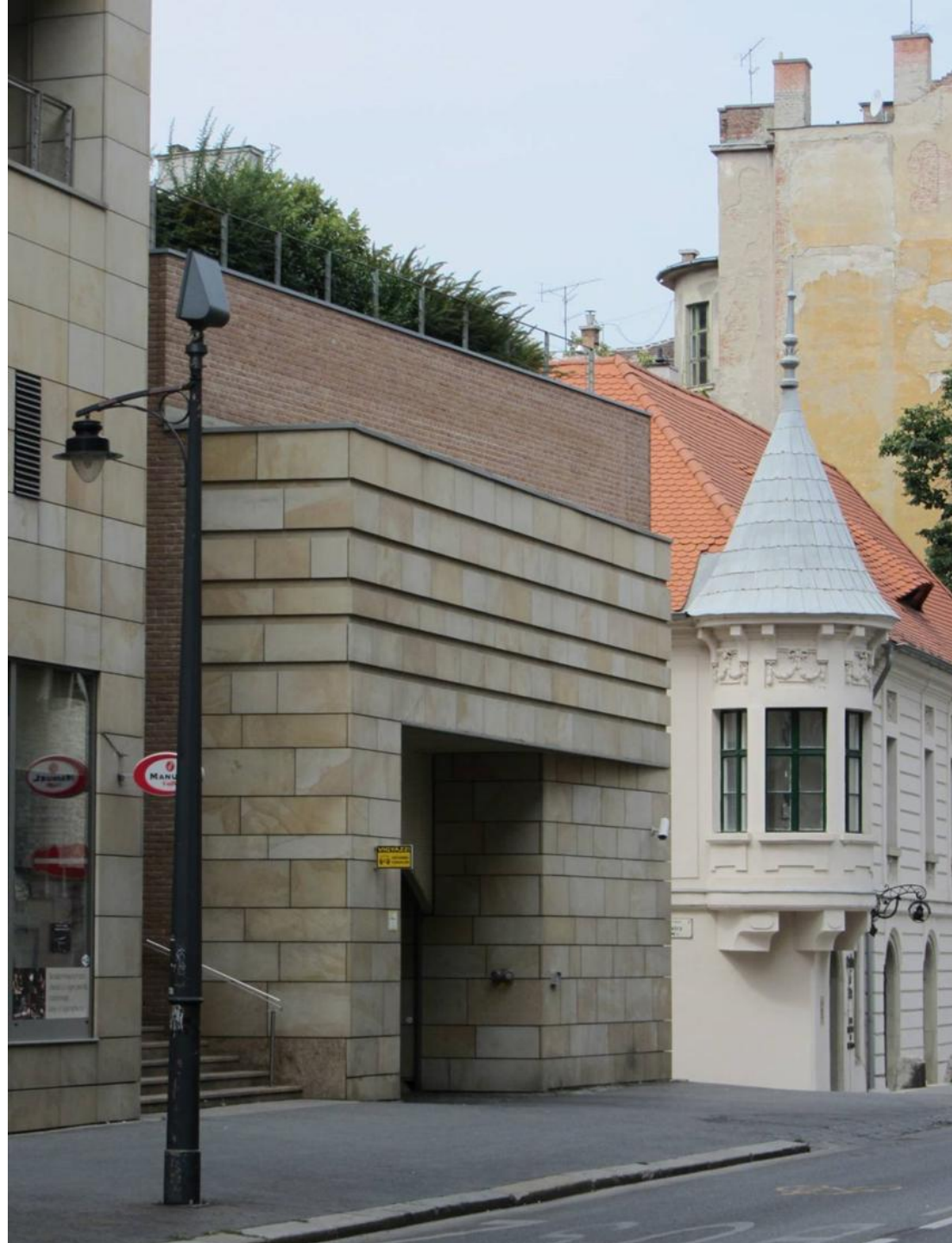
9. ábra Bp. I. ker. Fő utca Pala-ház

10. Ábra

Palaház és a Párizsi Kert

A gépkocsi lejáró alacsonyabb tömege léptékében azonos a régi épülettel; kialakítása legalább olyan karakteres; a rusztikus téglaburkolat kiemeli, megerősíti a sarkot, hasonlóan a zárterkélyhez; a vízszintesen tagolt burkolatban a régi ház vakolattagolása idéződik meg.

11. ábra, Bp. Dohány utcai zsinagóga és múzeum

12. Ábra

Stílusbeli hasonlóság

Egy „eretnek
gondolat” megvalósult példái:

A Felső erdősor 12-14.
kétemeletes eklektikus
lakóházként épült 1889-1891-
ben, kétemeletes ráépítése
1927-ben történt.

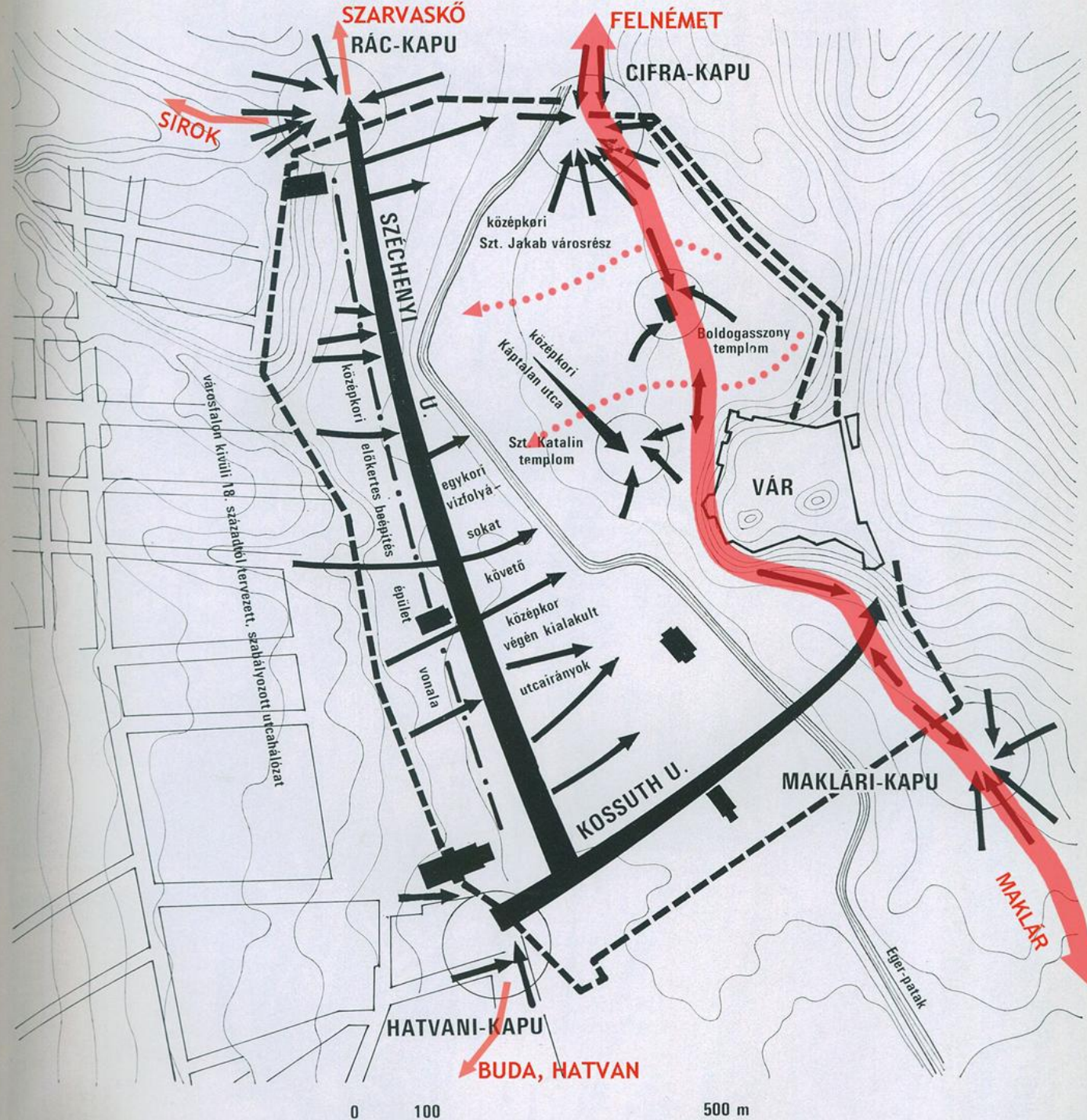
Azonos anyagok, osztás;
egyszerűsített formanyelv,
csökkentett belmagasság
Egységes épület benyomását
kelti.

13. Ábra Eger középkori utcahálózatána k meghatározó elemei

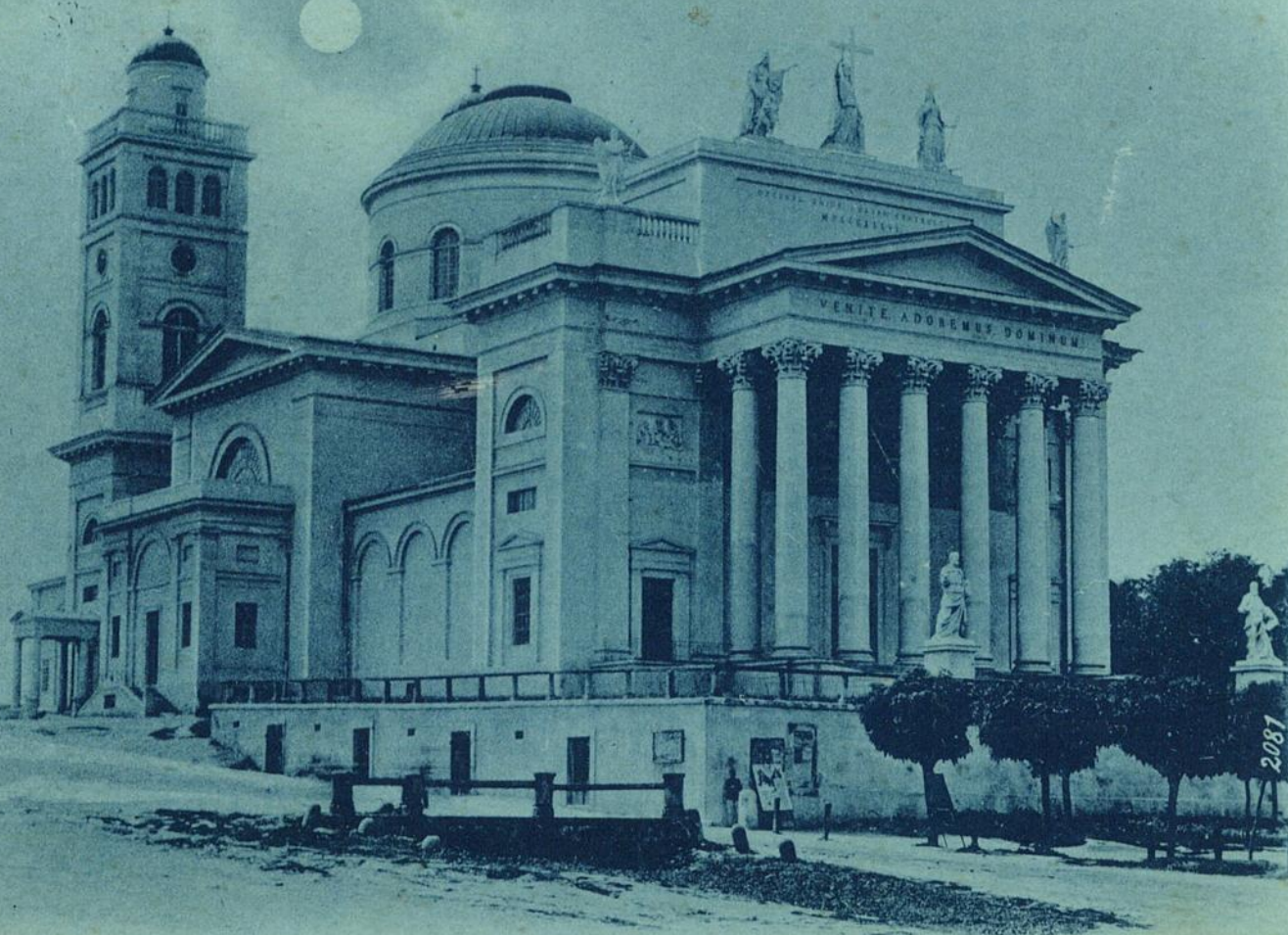
A településszerkezet
mint génbank c.
előadás egyik ábrája
(Kovács Béla és Kleb
Béla munkájából
kiindulva)

Az úthálózat
tökéletesen megfelel a
domborzatnak és a
vízrajznak.

14. ábra Egy családi emlék 1899-ből

Stenzel & Co., Dresden u. Berlin. 8543 M

Főszékesegyház - Domkirche.

Eger - Erlau.

Ugykaptave az átváltás le-
velő lapot?

Kereszkövi hűve

J. J. J.

2087